

Hvussu føla teir seg

Tá javnaðarflokkurin í 1975 fór í samgongu við fólkaflokkin, beyð tað mær nógv imóti, og tí má eg siga, at tað kendist sum ein lætti fyri meg, at samarbeiðið millum hesar flokkarnar slitaði síðsta heyst, tí eg eri komin so nógv til árin, at eg minnist so væl ta tíðina, tá fólkaflokkurin var í hæddini, og hvussu hann tá týggjaði sær móti arbeiðs- og fiskimonnum, og tí eigur tað arbeiðandi fólkíð ikki at vænta sær nakað gott haðani, tí orðloysingar hava teir altíð verið.

Í 1975, tá landsstýris-samgongan varð skipað millum fólkaflokkin, tjóðveldisflokkin og javnaðarflokkin, kom fólkaflokkurin at umsita figgjarmál í landsstýrinum og fekk eisini formannin í figgjarnevndini.

Fólkafloksmenn plaga ofta at reypa av, at eingin hevur so gott skil á peningaviðurskiftum sum teir.

Eg haldi tað er Demmus Hentze, sum fyri fólkaflokkin hevur umsitid figgjarmál í landsstýrinum tey seinastu árin, og eg minnist frá útvarps-

orðaskiftum í lögtinginum, at Demmus Hentze plagdi at siga, at tá hann tók figgjarmál í 1975 eftir at sambandsflokkurin hevði havt hetta málsøki undir sær í landsstýrinum, var hetta ein soverðin sugga, sum eingin hevði sær maki til, og at hann nýtti fleiri ár fyri at koma á botn í og fáa greiði á hesi sambandsugguni.

Hetta var so tað ummæli fólkaflokkurin gav sambandsflokkinum í figgjarmálum í 1975.

Nú er tað hent, at trymannveldið frá 1950-árunum hevur fingið buktina

og báðar endarnar við fólkaflokkinum sum hevusstuðli.

Fyri nøkrum døgum síðani segði útvarpið, at P. Ellefsen, lögmaður hevði sagt í lögtinginum, at figgjarviðurskiftini vóru so út av lagi, eftir at fólkaflokkurin hevði umsitid hetta málsøkið í landsstýrinum og á lögtingi í 6 ár, og tí má eg spyrja meg sjálvan, hvussu føla fólkafloksmenn seg nú, og hvat siga teir um hatta skoðsmálið, teir fáa frá teirra egna lögmanni.

Arbeiðsmaður

Flakavirki á Sandi

Tað er hol í høvdið, at byggja eitt vanligt flakavirki á Sandi. Tv.s. at ein bara sker hýsu, tosk og upsa til flak og saltar tann stóra fiskin. Tað er ikki rætt hjá okkum føroyingum at seta eitt flakavirki á hvønn tanga og hverja vik. Tað verður ein galin endi. Tú, Eyðun Videre, tú roynir at fáa hetta til eitt politiskt mál her í oynni, men tað haldi eg, at tú skuldi latið vera við.

Tá eg í Sosialinum 10.1. í ár nevndi, at betri hevði verið at gjørt annað virki har í bygdini sum at arbeiða fiskin víðari enn eitt vanligt flakavirki ger, er tað tann besti vegurin.

Hvat tað umfatar er, at ein sum skjótast fer undir at virka vøruna hjá okkum føroyingum grýtu klára. Vit kunnu taka

nøkur dømi: Fyri tað fyrsta kunnu vit taka kalvan. Kalvin fer so at siga órørður úr Føroyum. Man sker høvdið, sporlið og ravnarnar av. So í kassan avstað. Tað hevði nú verið betur, at man hevði limað teir sundur í kilovis og t.d. pakkað og sent beinleiðis á marknaðin. Somuleiðis við havtaskuni og skotuni. Bara avstað so at siga órørt. Viðvíkjandi flatfiskinum eru nú maskinur komnar á marknaðin, sum kunnu skera hann til flak, so er bara at taka fat og fáa skorið hann til flak. Og síðani færa hann víðari sum eina foredlaða vøru.

So er tað tann stóra nøgðin av flaki, sum eitt soverðid idnaðarvirki kundi gjørt til lidna vøru bæði at stókt og kóka og gjørt til eina vøru, sum

bara skal hitast ígjøgnum og so er hon klár. Hetta vilja tey lond, sum liggja nærmast okkum hava. Tað skal vera skjótt og lætt. Eitt dømi um hetta sá eg í Norra á einum flakavirki, har teir sagaðu flakablokkar sundur eftir longdini í fimm stykkiir.

Síðani vórðu stykkini sett eftir enda í eina karusell, sum ein sag var heft til, soleiðis at tað bleiv sagað í smá stykkiir.

Hesi stykkini, fóru eftir einum transportbandi, har tey fingi ymiska viðgerð. Síðani vórðu tey koyrd í pakkar á 600 gr. í hvønn. Hetta gekk sum heitt breyð í Norra og Sverriki, og hetta hevði nógv betur pris enn man fekk fyri ein vanligan flakablokk. At man má leggja á hendan bogvin og byggja fiska-

idnaðarvirki vil vera betri fyri bæði fiskimannin og fólkíð á landi. Eyðun skrivar, tá P/f Borgin flakti tann stóra fiskin og prisirnir vóru so vónaligir so at tað ikki kundi bera seg. Eyðun, tú skuldi hildið teg til sannleikan. Prisurin var væl brúkliligur, men tit gjørdi tann feilinn, at tit seldu ikki gjøgnum tað salgsorganid, sum verður nýtt yvir alt landið, og tann størsti feilurin var, at tit fóru undir at flekja ov nógv av smáum fiski sum tá ikki hevði nakran pris og ikki nóg góðan enn. Um so er, at tú hevur so nógv blekk sum tú hevur haft hesa seinastu tíðina, so halt fram við góðum treysti.

Harry Hentze

Kommunupolitikur

Bý- og bygðaráðini hava nú skipað seg. Summi eru gingin saman í bólk og onnur ikki.

Hóast menn eru ymiskir á máli um landspolitikur, og listarnir teir umboða fara ikki í bólk, verður funnið saman í sátt og semju um viðurskiftini. Ráðið sjálvt kennir seg sum eina heild — fremsta hugsanin verður at tæna býnum/bygdini uttan politiskan vinning.

Sjálvandi kann onkur leggja seg soleiðis upp í snoð, at støðutakanin øll verður tikin út frá politiskum sjónarmiði. Hvussu langt verður komið tá er ilt at siga. Eitt er púra vist, er eitt ráð sett saman ópolitiskt og onkur limur fremur politiskan vinning úr einum tilíkkum forum, átti ráðið at verið sett saman av bólkum. Hugsandi verður at rákið bendir á tað borðið, at soleiðis verður gongdin framyvir.

Er bólkurin gjørdur — eigur stevnuskráin eisini at liggja á borðinum eins sum í landspolitikki. Tað hevði óivað verið betri fyri magna kommunu at so var. Tá vóru arbeiðsmálini fest á pappiri komandi fyra árin. Við góðum hegni og góðum vilja helt samgongan seg til hesa skrá, mundi arbeiðslagið og úrslitið ikki gerast betri. Óiva tað.

Meiri enn so kann leitast fram til mál, sum eru framd uttan halfast, væl umhugsad høvdi. Visast kann á, tá ið Løgtingið ger lóg um studning til báta- og skipahavnauþbygging, fara mong umboð frá bý- og bygðarráðum út í Tinganes og visa á tær, sum er í teirra kommunu við í avnabygging.

Summir fáa meir og aðrir fáa minni úr hesi gongd. Eingin skal verða sagdur ringur fyri hesi sök. Hesar limir kenna tað sum sína skyldu, at taka

stig til at havnalagið verður útbyggt, so arbeiðspláss verða gjørd í tilknýti til fiskivinnuna.

Inntøkan av havnalagnum — tann beinleiðis inntøkan verður: havnagjald, brúvgjald, vørugjald og leiga av lendi á havnarekinum. Tær havnir, ið hava stóra skipaferðslu og hava nógv av og uppskiping, fáa góða inntøku. Her hvílir havnin í sær sjálvum. Annarleiðis verður myndin har hetta ikki er til staðar. Torført verður hjá tilíkkari kommunu at fáa endarnar at røkka saman.

Tungt verður takið, tá ið komið verður at tí, ið eitur byggilendi til íbúðir. Tá eru tær økonomisku treytirnar ikki tær somu sum fyri havnalagnum. Ringt verður at benda rákið soleiðis, at tað gerst lætt hjá kommununi at útvega folki byggilendi og harvið grundstykki, tá ið havn og

arbeiðspláss verða byrjanin og endin fyri tað litla bygdasamfelagið.

Ikki at tala um tann dýra skulan, sum óiva slúkar um fjóringin av inntøkuni hjá kommununi — serliga har nýbygging er framd og fer fram. Dýra havn, dýran skúla, dýrar vegir o.s.fr. men einki byggilendi, eingi grundstykki og harvið einki tak yvir høvdið.

Ikki kunnu hús setast longur soleiðis, at rennandi vatnlekur opnar mogleika fyri bygging. Navnið kloakk hevur fingið navnagávu manga staðni. Í dag eigur at vera miðað imóti fólk, sum seta búgv mugu uppliva, at har tey skulu búleika, eigur tað sum er í tilknýti til eitt íbúðarok at verða í lagi — óskið skal gerast byggibúgv sum tað eigur: vegir, telefon, el-streymur, (hitaorka) kloakk og ymist annað eigur at verða í tilknýti til

Spurningar um skatt

Regin Thomsen svarar

Í skattalógarbroytingini í 1978 fall, mær vitandi, koyfríðrátturin burtur. Men í skrivi til tingi herfyri um henda frádrátt var millum annað sagt, at alment sett starvsfólk fingi 1,20 kr. pr. km. í koyfríðrátti.

Hóast eg vanliga royni at fylgja við, so má eg ástandað, at her man verða nakað farið framvið.

Kunnu tygum gera so væl, at greiða mær frá hesum viðurskiftum:

1. Fåa starvsfólk skattafrádrátt fyri koyring við egnum bili, ella
2. eiga tey samsýning frá stovnum fyri hesa koyring ella
3. er ikki hald í nevnda skrivi.

Glaður skattgjaldari

Tann »koyfríðráttur«, ið við lógarbroytingunum í 1978 fall burtur, ella rættari varð iroknaður hækkaða lentakarafrádráttin er ein frádráttur fyri koyring millum bústað og arbeiðspláss. Fyri inntøkuárið 1977 (seinasta ár hann var galdandi), varð hesin frádráttur 0,50 kr. fyri hvønn kilometur útum 3 teir fyrstu, eina ferð fram og aftur fyri hvønn arbeiðsdag. Hesin frádráttur er enn iroknaður lentakarafrádráttinum, og kann einki frádragast har-

umframti fyri koyring millum bústað og arbeiðspláss.

Tað tygum helst hugsa um við spurningi tygara er tað fyrbrigdi, ið nevnt er í § 4, 7. stk. í skattalógin, har sagt verður:

»Til skattskyldugu inntøkuna teljast ikki gjöld, sum hitt almenna hevur fyriskipað einans til at gjalda kostnað av almennum ella umbætiligum starvi, tá tey ikki innihalda nakra samsýning fyri vinnu, og somuleiðis tilsvandi gjöld, ið loyvisavandi og privat virki rinda«.

Meiningin við hesi lógarreglu er tann, at um lentakari verður sendur av bygd í erindum arbeiðsgevarans, og har nýtir sín egna bil, rindar arbeiðsgevarin honum 1,20 kr. fyri hvønn koyrda kilometur, men er her vert at leggja merki til, at samsýningin bert er fyri nýtslu av egnum bili í tænastu arbeiðsgevarans í arbeiðstíðini og er henda samsýning ikki endurgjald fyri koyring millum bústað og arbeiðspláss.

Somuleiðis fær starvsfólk hjá tí almenna samsýning pr. tíma, dag og nátt, um tey í arbeiðsörindum skulu gista burturi frá heiminum. Henda samsýning er eisini skattafri, tá hon bert er roknað at ganga upp imóti veruligu útreiðslum (hotel og matur), og er ikki samsýning fyri vinnu.

eitt moderna samfelag, so tað kann trivast.

Vit siggja at tær kommunur, sum bera fiskidnaðin uppi, hava ilt við at solda soleiðis frá, at tær almennu inntøkurnar røkka til allar partar. — Tað sum eitur byggilendi til íbúðir er altíð við sviðið soð manga staðni.

Nýggja landsstýrið hevði í stevnuskráð síni eitt fyrimyndarligt »stjórnskot« inn á tað kommunala økið: Kommunulógin verður endurskoðað. Býtið av inntøkum og ábyrgd millum land og kommunur verður broytt,

so kommunurnar fáa størri part av skattligu inntøkunum, størri avgerðarrætt í kommunalum spurningum og størri ábyrgd av avgerum sínum. Kommunali lángrunnurin verður styrktur og fingin at virka so kommunurnar m.a. kunnu keypa lendi, figgja byggibúning og harvið eitt úthóðið av grundstykkjum, so tey verða biligari. Eitt gott sosialt tiltak, sum kemur at gagnast samfelagnum væl. Set tað í verk!

Frits Johannesen